

Natuurlijk: corona kleurde ook op taalgebied het afgelopen jaar. Maar er waren méér nieuwe woorden.

LAURA VAN EERTEN EN
VIVIEN WASZINK
INSTITUUT VOOR DE NEDERLANDSE TAAL

Illustratie: Hein de Kort

Alcoflexen, thuisjuf, zonnehuid

Nieuwe woorden van 2020

Anderhalvemetersamenleving is het nieuwe woord uit 2020 dat ons waarschijnlijk het meest zal bijblijven. Het typeert het jaar waarin we voor het eerst op 'raamvisite' gingen, 'blokjesverjaardagen' vierden binnen onze 'sociale bubbel', een 'knuffelcontact' hadden en leden aan 'hoestschaamte' en 'locktalgie'. In 2020 hield de coronacrisis ons en onze taal in de greep. Ton den Boon schreef in het meinumner van *Onze Taal* al over de vele coronawoorden tot dan toe, maar welke nieuwe woorden waren er nog meer? Een overzicht van de woordenooft van 2020 op het gebied van gezondheid, klimaat en (thuis)werk.

Alcoflexen

Omdat we het afgelopen jaar zoveel thuiszaten, hadden we weer meer tijd om lekker te koken en eens echt gezond(er) te leven. Die focus op gezond leven begon al in januari – nog voor de coronacrisis – met een nieuwe trend: 'veganuary'; de naam is een mix van de Engelse woorden *vegan* en *January*. In *veganuary* eten mensen alleen maar plantaardig voedsel. Dit soort januari-trends zien we al langer: deelnemers aan 'dry january' drinken een maand lang geen alcohol en in 'Plastic-free January' (dat nog niet in het Nederlands is ingeburgerd en daarom nog met hoofdletters wordt geschreven, zoals in het Engels) wordt het gebruik van plastic in de ban gedaan.

Een andere nieuwe gezondheidstrend van 2020 is 'alcoflexen': bewust minder alcohol drinken of bewust vaker nee zeggen tegen een alcoholische versnapering. *Alcoflexen* is de vernederlandste vorm van het Zweedse werkwoord *alkoflexar*, dat geïntroduceerd werd door de Zweedse blogster Flora Wiström. Want af en toe een drankje moet kunnen, zoals een flexitariër af en toe een stukje vlees eet. Al moest je eind 2020 wel voor acht

LANGSTE NIEUWE WOORD 2020
"ANDERHALVEMETERFLEXISEKSEN"

uur 's avonds bedenken of je nog drank in huis wilde halen, anders gooide de 'alcoholklok' van premier Rutte roet in het eten.

Wiebelpannenkoek

Verjaardagen vierden in 2020 wat meer creativiteit. Het grootste deel van het jaar was bezoek thuis namelijk beperkt om verspreiding van het virus te voorkomen. Jarigen gingen daarom gasten verspreid over de dag ontvangen in tijdsblokken. Het woord daarvoor was *blokjesverjaardag*. Als je tijdens zo'n blokjesverjaardag eens met wat hips voor de dag wilde komen, was de nieuwe 'wiebelpannenkoek' een goede optie. Dat is een zeer luchtige Japanse pannenkoek die wel vijf centimeter dik is en nogal wiebelt. Deze lekkernij wordt meestal 'soufflépannenkoek' genoemd, maar kreeg dus al gauw de bijnaam *wiebelpannenkoek*. De pannenkoek krijgt zijn opvallende vorm doordat je eerst het eiwit helemaal opklopt en daarna pas het eigeel toevoegt. De wiebelige snack lijkt ook een hit omdat hij er zo leuk uitziet en het dus ook goed doet op foto's en video's op je Instagram-tijdlijn. "Instagramproof" noemt RTL 4 de pannenkoek. *Instagrammable* is een ander woord dat daarvoor wordt gebruikt.

-schaamte

De coronacrisis leek in eerste instantie wel gunstig voor het milieu: vliegtuigen naar verre, zonnige oorden bleven aan de grond en we hadden acuut geen last meer van 'vliedschaamte' – dat in 2019 met andere woorden op *-schaamte* door Onze Taal is uitgeroepen tot Woord van het Jaar. Maar met al dat onlinewinkelen nam de al langer bestaande 'bezorgschaamte' weer toe: pakketbezorgers draaiden overuren. Toch niet zo goed voor het milieu dus.

Ook voedselverspilling is een bron van schaamte. Zo schamen Nederlanders zich om bij restaurants naar een doggybag te vragen. Toch lijkt het meenemen van restjes steeds normaler te worden, en de nieuwe ‘foodiebag’ moet zorgen voor de definitieve cultuur-omslag. In september kwam een Nederlandse supermarktketen met een ‘Verspil mij niet’-actie: producten werden op hun uiterste houdbaarheidsdatum verkocht voor bodemprijzen. “Verspil-mij-nietjes” werden die door dagblad *Trouw* genoemd. Een goede actie, en niets om je voor te schamen dus.

Zwerfkapjes

We zaten weliswaar veel binnen, maar toch hadden we ineens een heleboel nieuw zwerfafval, en ook nog eens in een bijzondere vorm, namelijk ‘zwerfkapjes’. Veel mensen gooien gebruikte mondkapjes achteloos in de berm of op de grond.

Dat nieuw oprukkende afval kan zomaar weer een aanleiding zijn om een ‘die-in’ (uit te spreken op z’n Engels) te organiseren. *Die-in* (het Nederlandse *lig-staking* komt ook voor) dook begin 2020 op voor een gelegenheid waarbij actievoerders bij wijze van protest op de grond gaan liggen en doen alsof ze doodgaan. Zij deden dat bijvoorbeeld om te protesteren tegen het

Het aantal samenstellingen met beeld- breidde zich uit: beeld-bbq, beeldborrelen, beelddineren.

plan om formule-1-wagens bij de Grand Prix van Zandvoort over het strand te laten rijden. Het woord *die-in* is gevormd uit het Engelse werkwoord *to die* met het achtervoegsel *-in*, dat vaker in Engelse woorden wordt gebruikt om een groepsprotest te benoemen – denk aan bijvoorbeeld *sit-in*, *teach-in* en *walk-in*.

Zonnehuid

Corona of niet, de klimaatopwarming gaat onverminderd door en het verduurzamen van de maatschappij stond ook in 2020 op de politieke agenda. Die verduurzaming leidt nog weleens tot verrommeling van het landschap, en dat zou vooral komen door het zogeheten ‘hagelslagbeleid’ dat gevoerd wordt bij het plaatsen van windmolens en zonneweides. Centraal beleid hierover ontbreekt, en zo komen de molens en weides verstrooid door het hele landschap te staan – enigszins vergelijkbaar met hoe je hagelslag over een boterham uitschudt.

Het plaatsen van windmolens zorgt overigens al langer voor rumoer: in 2018 was daar plotseling het nieuwe woord *windmolenterreur*, dat op zijn beurt weer leidde tot *windmolenextremisme*, en het afgelopen jaar waren *windangst* en *windmolenstress* nieuw. Die angst en stress leveren een nieuw soort klimaatvluchtelingen op, namelijk mensen die vluchten voor windmolens.

De ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie stonden afgelopen jaar ook niet stil. Zo ontwierp het Zweedse bedrijf Exeger flinterdun folie dat licht omzet in energie. Dat folie kan gebruikt worden op elektrische apparaten die zich zo van stroom kunnen voorzien, en zichzelf zonder snoer of kabel kunnen opladen. Het bedrijf noemt het spul zelf Powerfoyle of Solar skin, maar in het Nederlandse nieuws werd dat bijna poëtisch vertaald met *zonnehuid*.

Rotatieonderwijs

2020 was het jaar van het afstandsonderwijs. In maart gingen de scholen dicht; kinderen moesten ineens thuis naar school en ouders kregen er een baan als ‘thuisjuf’ bij. Sommige leerlingen vonden het maar niks, anderen konden zo’n ‘coronavakantie’ wel waarderen. Het onderwijs moest zich opnieuw organiseren om te zorgen dat er bij het lesgeven niet of nauwelijks fysiek contact nodig is, ook wel ‘contactluw onderwijs’ genoemd. In België werd na een tijdje het ‘rotatieonderwijs’ als oplossing bedacht: een vorm van onderwijs waarbij studenten in speciale studio’s beurtelings in kleine groepen van zo’n vier à vijf personen onlineonderwijs volgen. Op die manier kunnen studenten in coronatijd toch gezamenlijk les krijgen en zullen ze zich minder eenzaam voelen dan bij strikt individueel onderwijs via internet.

Fidgeten

Naast thuis leren werd ook thuis werken de norm. Op de digitale werkvloer ontstonden nieuwe manieren van (samen)werken. Zo stapten rechters over op ‘telehoren’: het op afstand horen van verdachten, deskundigen en getuigen door middel van een videoverbinding. Een juridische vorm van beeldbellen dus. Het woord *beeldbellen* bestaat al langer, maar nam afgelopen jaar een enorme vlucht; de hoeveelheid samenstellingen met *beeld-* breidde zich verder uit met onder andere *beeldborrelen*, *beelddineren* en *beeld-bbq*.

Het is wel duidelijk dat onze beeldschermtijd het afgelopen jaar drastisch is toegenomen. Een ergonomische werkplek thuis is dan ook van belang, anders leidt dat weer tot nieuwe ‘thuiswerkblessures’. Al die schermtijd zorgde er namelijk voor dat we het afgelopen jaar minder gingen bewegen en meer zijn gaan snoepen. En dan is ‘fidgeten’ misschien wel een goede manier om de ‘coronakilo’s’ te lijf te gaan. *Fidgeten* kwam op in juni 2020; het is de vernederlandste vorm van het Engelse *fidgeting*, dat ‘friemelen, onrustig heen en weer bewegen’ betekent. Bij ons staat het voor voortdurend kleine bewegingen maken met je voeten of handen, waardoor je veel calorieën verbruikt – iets wat natuurlijk makkelijk kan vanachter je scherm. ◀

Coronawoorden

De woorden van 2020 waren vooral coronawoorden. Nog een paar opvallende:

coronavakantie periode die aanvoelt als vakantie omdat je als gevolg van corona niet naar school of naar je werk kunt

hoestschaamte de schaamte die je voelt bij hoesten in het openbaar omdat anderen zouden kunnen denken dat je corona hebt

knuffelcontact (in België) één persoon met wie je mag knuffelen tijdens de coronacrisis

locktalgie nostalgisch gevoel dat iemand heeft over de periode van de coronalockdown; heimwee naar de lockdown

raamvisite visite waarbij de bezochte persoon achter glas blijft, om een eventuele coronabesmetting te voorkomen

sociale bubbel hoeveelheid personen met wie je sociaal contact hebt; in coronatijd aan restricties onderhevig